

Leonora Christina

af Jammers minde

(opdateret stavemåde)

Den 9. oktober blev holdt den fest med vores prinsesse Anna Sophia, og kurprinsen af Sachsen. Om morgenen den højtid skulle angå, sagde jeg til kvinden: „I dag skal vi faste indtil imod aften,“ thi jeg tænkte nok at de kom ikke mig i hu, eller jeg kunne få nogen levninger, førend de andre var trakterede, i det ringeste til middag. Hun ville vide årsagen, hvorfor vi skulle faste. Jeg svarte: „Det skal I få at vide i aften.“ Jeg lå og tænkte på den ustadige lykke, at jeg, som for 28 år siden havde haft lige så stor stads som nu prinsessen havde, lå nu fangen, og næst op til den væg som mit brudesengkammers havde været, takker Gud at jeg mig ikkun lidet derover bekymrede. Imod middagstider der trompeter og hærpauker lod sig høre sagde jeg: „Nu går de over pladsen til den store sal med bruden.“ „Hvor ved I det?“ sagde kvinden. „Jo, jeg ved det“ sagde jeg, „min gejst har sagt mig det.“ „Hvad er det for en?“ spurgte hun. „Det kan jeg ikke sige eder,“ (svarte jeg). Og såsom trompeterne blæste hver gang et sæt mad blev opbåren, og konfektet, så sagde jeg det; og førend der var anrettet, så sloges på hærpaukerne. Når så der blev anrettet, som skete uden for køkkenet i pladsen, så sagde jeg efterhånden: „Vi får ikke mad endnu“ Der klokken gik til 3. slæt sagde kvinden: „Nu krymper min mave slet ind, når skal vi have mad?“ Jeg svarte: „Det er endnu langt frem, det andet sæt er ikke uden for lidt siden opkommen; kan vi få noget imod 7. slæt da får vi ikke før.“ Det skete som jeg sagde,

af Jammers Minde 1663-85

(oprindelig stavemåde)

Den 9. October bleff holded den fæst med worris Princeße Anna Sophia, oc Cur-Prinsen aff Sachsen Om Morgenen den høytiid skulle angaa, sagde ieg til quinden, i dag skal wii faste indtil imod Afften, thi ieg tenkte nok att de kom icke mig ihue, eller ieg kunde faa nogen læffninger, førend de andre ware tracterede, i ded ringste til Middag; Hun wille wiide Aarsagen, hworfor wii skulle faste, Ieg swarte ded skal i faa att wiide i Afften. Ieg laae oc tenkte paa den vstadige lycke, att ieg, som for 28. Aar siden haffde hafft lige saa stoer statz som nu Princeßen haffde, laae nu fangen, oc nest op til den væg som mit Brude Sengkammers haffde wærrit, tacker Gud att ieg mig ickun lided der offwer bekümrede: Imod Middags tiider der Trommeter oc Herpucher loede sig høre sagde ieg, nu gaar de offwer Plätzen til den stoere Sael med Bruden. Huor wed i ded sagde quinden. io ieg wed ded sagde ieg, min geist haffwer sagt mig ded; hwad er ded for en spurte hun; ded kand ieg icke sige eder, (swarte Ieg) Oc saa som Trommeterne blæste hwer gang ett Sæt Maed bleff opborren, oc Confectet, saa sagde ieg ded; oc førend der war anrettet, saa slogis paa Herpauckerne naar saa der bleff anrettet, som skeede vden for Køckenet i Plätzen, saa sagde ieg effterhaanden; wii faar icke Maed ennu; Der Klocken gik til 3. slet sagde quinden, nu krümper min Maffwe slæt ind, naar skal wii haffwe Maed? ieg swarte ded er endnu langt frem, ded anded Sæt er icke vden for lit siiden opkommen; kand wii faa noget imod 7. slæt da faar wii icke føre,

klokken 7½. kom ·slotsf: undskyldte sig at han havde nok ·fodret på maden, men kokkene havde alle hænderne fulde. Kvinden som altid mente at jeg kunne trolde blev stadfæstet i sin mening derom.

Ded skeede som ieg sagde, klokken 7½. kom Slozf: vntskylte sig att hand haffde nock fodret paa Madden, men Kockene haffde alle hænderne fulle. Quinden som altid Meente att jeg kunne traalle bleff staed festet i sin mee ning der om

Andendagen blev gjort riddere, og jeg ikke aleneste sagde hver gang trompeterne blæste: „Nu blev der gjort en ridder“ (thi jeg kunne høre ·herolden råbe ud ad vinduet men ikke forstå hvad han sagde) men endog hvem der var bleven ridder, thi det gættede jeg, eftersom jeg vidste, at der var de i rådet, som ikke før var riddere; og eftersom det sig så befandt, så troede kvinden fuld og fast at jeg kunne trolde. Jeg ·formærkede det på hender, eftersom hun ofte gjorde mig spørgsmål, om det jeg ikke kunne vide; hvorpå jeg ·stønnem gav svar af en dobbelt mening, tænkte at måske den frygt hun havde, at jeg kunne vide hvad som skete, kunne forhindre at hun ikke satte løgn sammen om mig. Hun tiskede og ikke nær så meget siden med slotsfogeden. Hun fortalte og om en hun holdt for en troldkvinde adskilligt, som dog ikke bestod udi andet, end udi videnskab, at læge ·frantsoser, og skille horer ved deres foster og deslige utilbørligheder. Med samme kvinde havde hun meget omgået.

(...)

Maren Bloks som flittig da og da lod mig hilse og vide hvad nyt hender kom for; hun lod mig og forstå at hun var i den mening, at jeg kunne trolde; thi hun skrev mig til en seddel, hvorudi stod at hun bad mig sætte ondt imellem jomfru Carise og en Allefelt, med stor vidtløftighed, at den Allefelt var hender ikke værd, men Skinckel var en brav karl (Carise blev siden gift med Skinckel). Såsom den skrivelse var åben, så vidste kusken dens indhold og kvinden med. Jeg blev fluks derover fortørnet, men sagde intet. Kvinden kunne vel mærke på mig, at jeg tog det ilde op, sagde: „Frue, jeg ved vel hvad det er Maren vil.“ Jeg svarte: „Kan I hjælpe hender dertil?“ „Nej!“ ·sór hun og lo hjertelig. Jeg spurgte om det var at le af. „Jeg ler,“ sagde hun, „at jeg tænker på den vise Cathrine, jeg før har talt om som gav et råd til en engang, som og ville have sat ondt imellem to mænd som var gode venner.“ Jeg spurgte hvad det var for et råd. Hun sagde, der skulle tages hårene op, hvor tvende katte havde revets, og de hår skulle kastes imellem de to, man ville sætte splid imellem. Jeg spurgte, om den kunst gik an. Hun svarte: „Den blev ikke ret forsøgt.“ „Måske,“ sagde jeg, „at kattene ikke var begge sorte?“ „Ho, ho!“ sagde hun, „jeg hører vel, at I ved hvordan det skal være.“ „Jeg har hørt mere end det,“ svarte jeg; „lær hender den kunst, så får I sukkerkandis igen, men lad ikke Per narre eder det fra som sidst. Alvors tale, lad Per bede Maren Bloks at forskåne mig for sådanne begæringer.“ At det var i hendes såvel som i Marens tanker at jeg kunne trolde, det gav hun i mange måde til kende. Jeg gav og stønnem med min tale anledning dertil; tænkte, som min herre sl. plejede at sige (når han ville i hans unge år ·gøre nogen vis på, at han vidste den sorte kunst) at de frygter for dem, de har den ·opinion om, og tør ikke gøre dem

ondt. Og hændte det sig en dag, til middagsmåltid, at slotsfogeden sad og snakkede inde hos mig, at kvinden med de andre i trappen havde en lang snak om troldkvinder som var pågreben i Jylland, og den som da var landsdommer i Jylland, holdt med troldkonerne og sagde der var ingen troldkoner til. Der dørene blev lukte, da havde vi nok at snakke om troldkoner, og sagde hun: „Den landsdommer er i eders mening, at det er en videnskab og ingen trolddom.“ Jeg sagde så jeg havde sagt før, at en part havde mere videnskab end som en part, og en part brugte deres videnskab til at gøre ondt; ihvorvel det kunne ske naturlig vis, og ikke med Fandens kunst, så var det dog ikke tilladt udi Guds ord, at bruge naturen, til at gøre ondt med; det var og ikke billigt, at give Fanden den ære som hannem ikke tilkom. Vi snakkede så længe, at hun blev vred, og lagde sig, sov en søvn, dermed var den vrede forbi.

Gloser

den fest med vores prinsesse Anna Sophia og kurprinsen af Sachsen: forlovelsesfesten for Johan Georg af Sachsen og prinsesse Anna Sophia. Datoen var ikke d. 9., men d.10. oktober 1663

faste: sulte

kom ikke mig i hu: huskede mig ikke

i det ringste: i det mindste

hærpauker: metaltrummer

slæt: klokkeslag

slet: helt, aldeles

imod 7. slæt: når klokken har slået 7

slotsf: slotsfogeden

fodret: der menes fordret: krævet

herolden: sendebuddet

formærkede: mærkede før

stønnem: stundom

frantsoser: folk med kønssygdomme, egl. franskmænd

sór: svor

gøre nogen vis: bilde nogen ind

opinion: mening